

Gårdmølle på Gadegaard i Helligsø

af arkivar Knud Møller Madsen, Sydthy Egnshistoriske Arkiv.

I 1904 blev der bygget nye avlsbygninger til Gadegaard i Helligsø. I den forbindelse blev der hos mølle - og maskinbygger D.M.Hejde, Galtrup pr. Nykøbing Mors samtidig indkøbt en seksvinget klapsejlsmotor, som blev sat op på den vestre ende af laden. Møllen, der på dette tidspunkt var gårdenes eneste stationære trækkraft, leverede kraft til en kværn til formaling af korn og trak desuden en pumpe, der hver dag pumpede vand op i den nybyggede vandbeholder, der havde et rumindhold på 25.000 liter. Der var således mulighed for rindende vand på gården, selv om der var vindstille et par dage. Herudover blev møllen brugt

som trækkraft til en havrevalse, en roeskærer, en kageknuser, en rundsav og til et hejseværk til kornmagasinet.

Under 2. verdenskrig leverede møllen kraft til en kartoffelmelsfremstiller – kartoffelmel var jo rationeret under krigen.

Det var også meningen, at møllen skulle kunne trække tærskleværket, men dette blev aldrig nogen succes, idet det skulle blæse temmelig kraftigt, for at møllen skulle kunne leve trækkraft nok. I så stærk blæst som krævedes, blev det for risikabelt, og tærskearbejdet på gården blev derfor udført af et af de omrejsende

Gårdspladsen på Gadegaard en vinterdag.

D. M. HEJDE,
MØLLE- OG MASKINBYGGER.

Geding pr. Nyholmg. 22, d. 13-12. 1904

H. Poulsen & N. Søndergaard Gadegaard

Spesialitet:
Fabrikation af
indretninger
og
Husmøller
paa
Statistiv.
Tærskeværker
og
Kastermaskiner
af
estiske Konstruktioner.
De Materiale!
Mægtigt Arbejde!

Hvor medstiller jeg Apparatet over vinduer
en m. m. jeg ønsker at få trække gennem
fremstilles efter ønske. Skulle det være
nødt at henvende, bedes de undrette
mig derom. Hvor vi komme fra
egnen, skal vi mødes til salvan.

Hilsen med velsigne
D. M. Hejde

N. S. vil vise mig ejet, om de kunne få under
Prægningen.

Apparat
Betræng

Geding pr. Nyholmg. 22, d. 13-12. 1904

H. Poulsen & N. Søndergaard Gadegaard

D. M. HEJDE,
MØLLE- OG MASKINBYGGER.

1904	1	En leveret en 27x6 Vogn Klypejernmotor, medt 37° kurve og all deler af Ballbestikket Opstilling af Tredobbelte ved Bokhældere af Finsværk	1346,-
		Hvor højde af hæng af Vogn VHK 14,-	14,-
		VHK 1389,-	1389,-
		En en Flenskunnes + 1 Remstikke + 24 fed 3" Bolterum + Remskuner + 1 Ternlage med Balde + Tæctid 1 Løsrekop	1340,-
		625 48,80 50 175 1-- 40	625 48,80 50 175 1-- 40
		<u>441</u>	<u>158,20</u>
		<u>Sammenlagt</u>	<u>1547,20</u>

Regning på møllen samt følgebrevet.

tærskeværker, der var trukket af en dampmaskine.

Prisen for den køreklaare mølle var 1.547,20 kroner. Prisniveauet i 1904 fremgår af regningen. Herudover medfulgte brev, af hvilken det tydeligt ses, at firmaet fra Mors ville levere kvalitetsvarer og sørge for, at alt fungerede.

I 1915 blev der lagt kraft ind på Gadegaard og indkøbt en 20 HK – elmotor, der nu kunne trække tærskeværket.

Møllen på Gadegaard fungerede godt i 51 år, men måtte nedtages i 1955, da et af de store tandhjul revnede, og det ikke var muligt at skaffe en ny.

Kilde:

Niels Søndergaard, ejer af Gadegaard 1962 – 1990.

Det var bedstefaderen, der fik bygget nye avls bygninger med møllen i 1904.